

Beleidsvoorstel

Datum van schrijven: 07/12/2023

Beleidsvoorstel richt zich tot verkiezingen van 9 juni 2024

- Europese verkiezingen
- federale verkiezingen
- regionale verkiezingen

13 oktober 2024: lokale verkiezingen

- provincieraadsverkiezingen
- gemeenteraadsverkiezingen

- Alle niveau's (van Schumanplein over wetstraat tot dorpsstraat)

DE KLIMAATVERANDERING PAKKEN WE SAMEN OP EEN INNOVATIEVE MANIER AAN

Klimaatmitigatie - Land- en tuinbouw als deel van de klimaatoplossing

BELEIDSVORSTEL, DE OPLOSSING

- Voorzie een beleid dat rekening houdt met de **specifieke eigenschappen, noden en belangen van de land- en tuinbouw**.
- Erken dat nergens ter wereld voedsel zo klimaat efficiënt geproduceerd wordt als door onze land- en tuinbouwers.
- Houd rekening met het **specifieke emissieprofiel** van de land- en tuinbouw. Anders dan veel andere sectoren zijn de broeikasgasemissies uit onze sector immers voor het grootste deel afkomstig van natuurlijke processen, en niet van fossiele oorsprong. **De emissies herleiden tot nulniveau is bijgevolg geen haalbare doelstelling**.
- Geef beleid vorm op basis van de **correcte Vlaamse gegevens**, en houd rekening met de **correcte nuances**. Het gegeven dat onze productie in grote mate de basis is van onze welvaart, en daarnaast ook heel wat maatschappelijke diensten levert zoals onder andere elektriciteitsvoorziening en landschapsbouw moet ook meegenomen worden in deze overwegingen.
- Betrek de sector van **nabij in de zoektocht naar haalbare, betaalbare en gedragen (beleids-) maatregelen**. Er moet worden ingezet op innovatie en onderzoek om nieuwe technieken, maatregelen en verdien-modellen te ontwikkelen die de sector **ondersteunen in haar verduurzamingstraject**.
- Voorzien een ondersteunend innovatiebeleid dat de brede implementatie van pocketvergisters mogelijk maakt en de ontwikkeling van elektrificatietechnieken en de omschakeling naar groene warmte in de glastuinbouw stimuleert:

- Maak werk van een beleid dat de verdere ontwikkelingen van methaanreducerende technieken voor rundvee faciliteert, en de verdere uitrol van klimaatscans doorheen de hele sector mogelijk maakt.
 - **Carbon Farming** is dan weer één van de concrete voorbeelden van een innovatief verdienmodel waarbij de overheid een rol heeft te spelen in de verdere ontwikkeling. Zo mag het concept Carbon Farming de sector niet beletten om de eigen emissie- en koolstofopslagdoelstellingen te bereiken. Ook dient verzekerd te worden dat het (financieel) voordeel van de inspanningen aan de landbouwer blijft toebehoren, en dat bovendien het hoofddoel van landbouwgronden te allen tijde primaire productie blijft. Ten slotte moet bij de methode om koolstofopslag te monitoren, te verifiëren en te kwantificeren uitgegaan worden van een pragmatische aanpak die wetenschappelijke onderbouwing verzoent met werkbaarheid en betaalbaarheid.
7. Creëer tijd en ruimte om die innovaties en maatregelen **in de praktijk te implementeren**. Er moeten middelen vrijgemaakt worden voor sensibilisering, vorming en advies op bedrijfsniveau, onder andere in de vorm van klimaatscans en klimaatadvies.
 8. **Stuur niet aan op een beperkte set aan bedrijfsmodellen**, maar streef een algemene duurzame bedrijfsvoering na. De grote verscheidenheid aan bedrijven is essentieel voor de veerkracht van onze sector, en bovendien is noch klein of groot, noch bio of klassiek, noch ... een synoniem voor duurzame bedrijfsvoering.
 9. Maak altijd **een impactanalyse** wanneer nieuw klimaatbeleid wordt vormgegeven. Op die manier kan de impact op het concurrentievermogen van onze Vlaamse en Europese bedrijven beperkt worden, en de leefbaarheid van de sector gewaarborgd.

ALGEMEEN KADER EN TOELICHTING

Met een **aandeel van 10% in de Vlaamse broeikasgasemissies** is onze land- en tuinbouwsector misschien niet dé grote aandeelhouder in de Vlaamse klimaatproblematiek, maar **wil ze zeker ook haar verantwoordelijkheid opnemen in de klimaatproblematiek**.

Om dit afdoende te kunnen doen, vragen we het beleid om, rekening houdend met de maatschappelijke, economische en ecologische context waarin we ons bevinden, **een geschikt kader te creëren waarin rekening gehouden wordt met specifieke eigenschappen, noden en (strategische) belangen van onze sector**.

Concreet vraagt de sector om van **nabij betrokken worden in de zoektocht naar haalbare, betaalbare en gedragen (beleids)maatregelen** en moet er worden ingezet op **innovatie en onderzoek**. Ook moet de sector **tijd krijgen** om die innovaties en maatregelen in de praktijk te implementeren.

Bij het vormgeven van het nodige beleid en maatregelen mag men bovendien **niet sturen richting een beperkte set aan bedrijfsmodellen**, maar moet men een algemene duurzame bedrijfsvoering nastreven.

Tenslotte dient **steeds een impactanalyse** te gebeuren die onder andere het effect van het klimaatbeleid op het concurrentievermogen en de leefbaarheid van de sector in beeld brengt.

CONTEXT EN ANALYSE

Voor wat betreft het thema klimaatmitigatie zien we verschillende zaken met een invloed op (de impact van) de Vlaamse land- en tuinbouw:

Globale en lokale bevolkingsgroei

Zowel op mondiaal als op Belgisch en Vlaams niveau blijft de bevolking toenemen. Om ons niveau van welvaart te behouden moet deze bevolkingsgroei samengaan met het blijvend voorzien van voldoende, gezond en betaalbaar voedsel. Het (strategisch) belang van onze sector zal bijgevolg niet afnemen, maar de impact ervan zal dat wel moeten doen.

AMBITIEUZE DOELSTELLINGEN

Het Vlaams Energie- en Klimaatplan (VEKP) streeft in 2030 naar een broeikasgasemissiedaling van 40% (t.o.v. 2005). Europa legt de klimaatlat echter nog hoger aangezien van België wordt verwacht dat we onze broeikasgasemissies met 47% terugdringen tegen 2030 (t.o.v. 2005). Naast het VEKP onderschreef Vlaanderen in 2021 trouwens ook de Methaan Pledge, waarbij het zich engageert om de methaanuitstoot tegen 2030 met 30% te reduceren ten opzichte van 2020. Los van de beleidsdoelstellingen mengde recent ook de rechterlijke macht zich in de debatten. In de Klimaatzaak werd Vlaanderen veroordeeld om een reductie van 55% na te streven tegen 2030 (t.o.v. 1990).

Dit alles zal hoogstwaarschijnlijk resulteren in een verdere aanscherping van de reductiedoelstellingen voor alle sectoren. Voor de land- en tuinbouwer kent deze medaille twee zijden. Langs de ene kant is een ambitieus klimaatbeleid belangrijk gezien de impact van de klimaatverandering op onze sector. Anderzijds is de reductiedoelstelling van 30% tegen 2030 (t.o.v. 2005) die in het geactualiseerd VEKP voor onze sector is opgenomen op z'n zachts gezegd al enorm ambitieus en uitdagend. Men kijkt hiervoor naar inspanningen op vlak van enterische emissies, emissies uit mestopslag, bodememissies en energetische emissies. Als in uitvoering van het arrest bijkomende inspanningen gevraagd worden van onze sector, dan zullen deze economisch zware gevolgen hebben omdat dit op korte termijn enkel kan gerealiseerd worden via een reductie van de veestapel en het sluiten van WKK-bedrijven.

CARBON FARMING

De term 'Carbon Farming' slaat op landbouwactiviteiten die ervoor zorgen dat de concentratie broeikasgassen in de atmosfeer vermindert (bv door koolstofopslag of het vermijden van bodememissies). Carbon Farming kan leiden tot heel wat opportuniteiten, zowel voor onze sector (in de vorm van een nieuw verdienmodel) als voor de maatschappij (een manier om de broeikasgasconcentraties te doen dalen). Wel zijn er bij de uitwerking van de modaliteiten rond dit concept enkele belangrijke aandachtspunten die beleidsmakers in het oog moeten houden om die kansen niet te laten omslaan in bedreigingen. De overheid dient de uitrol van Carbon Farming in Vlaanderen verder te faciliteren zodat Carbon Farming voor een grote groep landbouwers tot een verdienmodel kan leiden.

DEFOSSILISERING

Vanuit de ambitieuze Europese klimaat- en energiedoelstellingen wordt ook in Vlaanderen werk gemaakt van het uitfasen van fossiele grond- en brandstoffen. Voor onze sector is dit zowel een opportuniteit (kansen o.v.v. hernieuwbare energieproductie) als een uitdaging (het defossiliseren van moeilijk te vergroenen processen).

REEDS GENOMEN EN TE NEMEN STAPPEN

De sector zit niet stil. Er wordt heel wat energie gestoken in acties om de klimaatimpact te verminderen. Voor wat betreft de klimaatimpact per product werpt dat in rasse schreden zijn vruchten af, maar ook op vlak van absolute emissies zullen initiatieven als het Convenant enterische emissies, de uitrol van de klimaatscan, de implementatie van pocketvergisters, de elektrificatie van de sector, ... leiden tot significante emissiereducties.

AANVULLING

achtergrondinfo – standpunten – relevantie studies of cijfers die je wil meegeven

AANDEEL VAN LAND- EN TUINBOUW IN DE VLAAMSE EMISSIES

De land- en tuinbouwsector is in 2021 verantwoordelijk voor de emissie van 7.7 Mton CO₂-equivalenten, ofwel 10.3% van de Vlaamse broeikasgasemissies. Enkel de sectoren handel & diensten (5%) en afval (2%) hebben een lager aandeel in de Vlaamse emissies. Stellen dat onze sector de grote boosdoener is, is bijgevolg niet correct, maar dat de sector wel degelijk een verantwoordelijkheid heeft op te nemen staat buiten kijf.

EVOLUTIES VAN DE LANDBOUWEMISSIES

In het kader van de klimaatdoelstellingen wordt tegenwoordig 2005 als referentiejaar genomen. Tussen 2005 en 2021 zijn de landbouwemissies met 9% gestegen. Een stijging van de melkvee- en glastuinbouwemissies zijn hiervan de belangrijkste drijfveer.

In het verleden werd echter vaker 1990 als referentiejaar aangeduid. Tussen 1990 en 2021 is voor landbouw een daling van 12% gerealiseerd. Het gros van onze inspanningen vonden dus plaats vóór 2005. Dat onze sector in deze periode een grote reductie realiseerde wordt met de keuze voor referentiejaar 2005 niet gevaloriseerd.

AANDEEL EN EVOLUTIE VAN DE VERSCHILLENDE DEELSECTOREN IN DE LANDBOUWEMISSIES

De rundveehouderij is met 37% (20% melkvee, 17% niet-melkvee) de grootste deelsector voor wat betreft broeikasgasemissies, gevolgd door glastuinbouw (21%), landbouwbodems (17%) en varkens (14%). Globaal gezien zijn pakweg 60% van de Vlaamse landbouwemissies afkomstig uit de dierlijke sectoren, zo'n 40% uit de plantaardige sectoren. Dit betekent dat 6% van de Vlaamse broeikasgasemissies toe te schrijven is aan de veeteelt.

KLIMAATIMPACT VAN LANDBOUWPRODUCTEN

Hoewel de totale emissiecijfers ten opzichte van 2005 stegen, zien we dat onze landbouwers bij de absolute wereldtop behoren op vlak van klimaatimpact per hoeveelheid product. Zo is bijvoorbeeld de klimaatimpact van een Belgische stukje rundsvlees meer dan de helft lager dan van een Braziliaans stuk, en is onze Vlaamse perenteelt zelfs meer dan klimaatneutraal. Onze voedselproductie verplaatsen naar het buitenland is dus, los van de strategische gevolgen, ook voor het klimaat een erg slechte zaak.

45% van de bodemoppervlakte in Vlaanderen bestaat uit landbouwgrond.

(bron: <https://statbel.fgov.be/nl/themas/leefmilieu/grond/bodemgebruik>)

Ongeveer de helft van zowel de akkers als de weilanden heeft een organische-koolstofgehalte beneden de streefzone.

(Tits M., Elsen A., Deckers S., Bries J., Vandendriessche H. 2020. Bodemvruchtbaarheid van de Akkerbouw- en Weilandpercelen in België en Noordelijk Frankrijk (2016-2019). Publicatie van de Bodemkundige Dienst van België. 235pp.)

Tabel 3.6: Procentuele verdeling van het koolstofgehalte van de akkerbouwstalen in 7 beoordelingsklassen - evolutie in België (databank BDB)

Klasse	'82-'84	'85-'88	'89-'91	'92-'95	'96-'99	'00-'03	'04-'07	'08-'11	'12-'15	'16-'19
zeer laag	1,4	2,0	2,3	2,2	3,3	5,9	9,8	3,9	5,0	7,4
laag	4,2	6,3	6,3	6,7	9,1	14,2	18,7	11,0	15,6	17,3
tamelijk laag	11,2	15,6	12,3	13,7	17,7	20,9	23,5	20,1	26,4	25,4
streefzone	52,9	52,3	50,7	51,4	50,1	44,1	37,9	50,2	43,0	39,2
tamelijk hoog	27,3	21,4	25,8	24,0	18,0	13,9	9,4	14,2	9,5	10,0
hoog	2,9	2,3	2,4	1,9	1,7	1,0	0,7	0,6	0,5	0,7
veenachtig	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Tabel 3.8: Procentuele verdeling van het koolstofgehalte van de weilandstalen in 7 beoordelingsklassen - evolutie in België (databank BDB)

Klasse	'82-'84	'85-'88	'89-'91	'92-'95	'96-'99	'00-'03	'04-'07	'08-'11	'12-'15	'16-'19
zeer laag	4,0	5,0	3,7	4,4	6,5	7,0	12,1	7,4	13,3	13,2
laag	15,7	18,2	14,6	17,3	22,0	23,6	25,2	19,8	27,0	24,2
tamelijk laag	13,3	15,0	11,3	13,3	14,0	15,8	15,1	15,3	14,8	14,7
streefzone	35,2	36,3	36,1	36,8	34,3	34,7	32,2	38,0	29,8	31,1
tamelijk hoog	24,8	17,8	24,7	21,1	16,3	14,1	11,6	14,9	11,3	12,4
hoog	5,1	5,9	7,4	5,6	4,8	3,4	2,7	3,8	3,4	3,7
veenachtig	1,7	1,7	2,2	1,5	2,1	1,4	1,1	0,8	0,4	0,7